

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanska županija/kanton

OPĆINA PROZOR-RAMA

Služba za razvoj, poduzetništvo, obrt i financije

Prozor-Rama, Kralja Tomislava bb, tel./fax.: +387 36 771 912; 771 342; e-mail: razvoj@prozor-rama.org

INFORMACIJA O STANJU GOSPODARSTVA I OBLASTI
ZAPOŠLJAVANJA
U OPĆINI PROZOR-RAMA

Prozor-Rama, 30.04. 2015.godine

Sadržaj

I. UVOD.....	3
II. PREGLED I STANJE PO POJEDINIM POKAZATELJIMA.....	3
1. Pregled i struktura poslovnih subjekata na području općine Prozor-Rama..	3
2. Tržište radne snage.....	5
3. Prosječna neto plaća.....	8
4. Umirovljenici.....	8
5. Bruto domaći proizvod.....	9
6. Osnovno i srednje obrazovanje.....	9
7. Prometna infrastruktura.....	10
8. Razina razvijenosti.....	10
III. AKTIVNOSTI, MJERE I PROJEKTI ZA POBOLJŠANJE STANJA U OBLASTI GOSPODARSTVA U OPĆINI PROZOR – RAMA.....	10
1. Strateški projekti i razvojni program na razini općine Prozor - Rama	11
2. Provedbeni projekti i razvojni programi	11
3. Projekti, program i mjere za naredni period	14
IV. ZAKLJUČAK	14

I. UVOD

Informacija o stanju gospodarstva, zaposlenosti i nezaposlenosti u općini Prozor-Rama, analizira strukturu poslovnih subjekata (pravne i fizičke osobe), razvrstanih po djelatnostima.

Analiza makroekonomskih pokazatelja (tržište radne snage, prosječna neto plaća, vrste i broj isplaćenih mirovina, bruto domaći proizvod) temelj su za dobivanje značajnog podatka o stanju razvijenosti općine Prozor-Rama u Hercegovačko-neretvanskoj županiji i Federaciji BiH.

Period koji obrađuje Informacija je pretežito 2014. godina, ali su obuhvaćeni i podatci iz ove oblasti koji su pristizali tijekom 2015. godine.

II. PREGLED STANJA PO POJEDINIM POKAZATELJIMA

1. Pregled i struktura poslovnih subjekata na području općine Prozor-Rama

Tablica broj 1: Registrirani poslovni subjekti (fizičke osobe) na području općine Prozor-Rama:

Struktura poslovnih subjekata u općini Prozor – Rama	2011	2012	2013	2014	Osnovno zanimanje 30.04/15	Dopunske djelatnosti 30.04/15.
Trgovinske radnje	85	69	47	46	43	0
Ugostiteljske radnje	78	57	47	47	41	0
Obrtničke radnje i djelatnosti kao osnovno zanim.	204	235	198	193	104	36
- Frizerski salon	11	11	4	4	4	0
- Krojačka djelatnost	1	1	1	1	1	0
- Kemijska čistionica	1	1	1	1	1	0
- Staklorezačka radnja	3	3	1	1	1	0
- Zidarsko fasaderska djelatnost	17	18	9	8	6	0
-Instalaterska djelatnost	5	5	1	0	1	0
- Pržionica kave	1	2	1	1	1	1
- Foto-video djelatnost	3	5	0	0	0	2
- Automehaničarska djelatnost	5	5	2	2	1	1
- Autoelektričarska djelatnost	1	1	0	0	0	0
- Elektromehaničarska djelatnost	1	2	1	1	1	0
- Elektroinstalaterska djelatnost	1	4	0	0	0	1
- Autolimarska radnja	2	2	3	3	2	0
- Vulkanizerska radnja	6	6	5	4	2	1

- Videoteka	1	1	0	0	0	0
- Računovodstveni servis	1	1	1	1	1	2
- Kamenorezačka djelatnost	1	1	1	1	1	0
- Građevinska djelatnost	1	1	0	0	0	0
- Bravarska radnja	5	5	3	3	3	0
- Stolarska djelatnost	3	5	0	0	0	1
- Građevinsko-uslužna djelatnost	2	3	2	2	2	0
- Proizvodnja plastike	1	1	1	1	1	0
- Pekarska djelatnost	3	3	4	4	4	0
- Salon zabavnih igara	3	3	0	0	0	0
- Internet klub	2	2	1	0	0	0
- Tradicijski i stari obrt	1	2	5	5	6	3
- Poljoprivredna djelatnost	108	120	103	102	54	15
- Proizvođač rakije	1	1	1	1	1	0
- Autoprijevoznik i taxi djelatnost	13	13	13	7	7	0
-Radnja za održavanje i popravak strojeva	0	0	1	1	1	0
- Prijevoz automobila					0	1
-proizvodnja proizvoda od metala	0	0	0	0	1	0
- Optička radnja					0	1
- Urarsko-zlatarsko-filigrantska radnja					0	1
- Servisiranje i opravka kompjutera					0	1
- Solarne elektrane	0	0	0	1	1	5
-Dopunske djelatnosti	7	7	33	34		36
UKUPNO	374	437	325	320	224	

Izvor podataka: Registar izdanih odobrenja općine Prozor-Rama.

Do značajnijih promjena u broju registriranih poslovnih subjekata (fizičke osobe) došlo je posebno tijekom 2011., 2012. 2013. i 2014. godine, kada je objavljeno ukupno 279 poslovnih subjekata, uglavnom po službenoj dužnosti, jer su isti postojali fiktivno a ne stvarno.

Tablica 2: Pregled objavljenih poslovnih subjekata (fizičkih osoba) 2011.-2014.

	Trgovina po zahtjevu/službeno		Ugostiteljstvo po zahtjevu/službeno		Obrt po zahtjevu/službeno		Poljoprivreda po zahtjevu/službeno		UKUPNO po zahtjevu/službeno	
2011	16	9	6	1	4	5	3	0	29	15
2012	3	7	11	15	5	6	6	5	25	33

2013	3	25	5	18	6	35	2	3	16	81
2014	5	0	5	1	7	62	3	54	17	63
Ukupno	22	41	22	34	15	46	14	62	87	192

Po registru izdanih odobrenja općine Prozor-Rama, sa danom 30.04.2015.godine, gospodarsku djelatnost na području Općine obavlja i (90) gospodarskih društava koja posjeduju rješenja o ispunjavanju minimalno - tehničkih uvjeta poslovnih prostorija za svoje poslovne jedinice (trgovinu na veliko i malo, ugostiteljske radnje, i druge djelatnosti) ili su sukladno Zakonu o gospodarskim društvima ("Službene novine FBiH" broj:23/99 i 84/08) dostavili obavijest o početku obavljanja djelatnosti i ispunjavanju uvjeta tehničke opremljenosti, zaštite na radu, zaštite i unapređenja životne sredine i drugih uvjeta propisanih za obavljanje gospodarske djelatnosti.

Podatci iz registra izdanih odobrenja za rad i raspoloživih podataka o stvarnom stanju na terenu, nisu u cijelosti identični iz razloga što određeni broj gospodarskih subjekata (kako onih koji posluju u sastavu gospodarskih društava tako i samostalnih radnji), neaktivan a isti nisu izvršili propisanu odjavu radnje ili djelatnosti, uglavnom zbog neizmirenih obveza spram javnih prihoda te se i dalje vode u registru izdanih odobrenja.

Služba za Razvoj, poduzetništvo, obrt i financije kontinuirano provodi aktivnosti u svezi kontrole rada gospodarskih subjekata tj. usklađivanja stvarnog stanja na terenu s stanjem u registru izdanih odobrenja i vrši odjave po službenoj dužnosti gospodarskih subjekata koji duže vrijeme ne obavljaju djelatnost sukladno izdanom odobrenju.

2. Tržište radne snage

Praćenje zaposlenosti od strane zavoda za statistiku FBiH vodi se, iz godine u godinu, po različitim metodologijama.

Naime, zaposlenost po općinama prati i objavljuje Služba za zapošljavanje u HNŽ/K, na temelju čijih podataka dalje obrade rade Federalni Zavod za statistiku i Federalni Zavod za programiranje razvoja, te druge institucije. Po tako obrađenim podacima, u X. mjesecu 2012. došlo je do promjene načina prikupljanja podataka te su se u standardnim izvješćima počeli pojavljivati potpuno drugačiji podaci – npr. broj uposlenih u slijedećem mjesecu smanjen je za čak 243 osobe, što se ne može prihvatiti kao realan podatak, niti se podaci za ranije godine mogu smatrati točnim.

Podatak za 2014. godinu stoga je prikazan i kao podatak iz mjesečnih biltena Službe za zapošljavanje i kao podatak iz Izvješća iste Službe.

Tablica broj 3: Pregled prosječne zaposlenosti za period 2004-2014.god.

Godina	Prosjeak zaposlenosti po pojedinoj godini
2014	1153 (1290)
2013	1051(1269)
2012	1370

2011	1387
2010	1325
2009	1325
2008	1424
2007	1385
2006	1517
2005	1411
2004	1333

Izvor podataka : Služba za zapošljavanje HNŽ/K,-statistički bilteni i izvješća*.

Tablica broj4: Pregled prosječne evidentirane nezaposlenosti za period 2004.-2014. god.

PREGLED PROSJEČNE NEZAPOSLENOSTI ZA PERIOD 2004. - 2014.	
GODINA	Prosjek nezaposlenosti po godini
1	2
2014	1990 (1962)
2013	1917
2012	1837
2011	1704
2010	1799
2009	1842
2008	1795
2007	1797
2006	Nepotpuni podatci
2005	1638
2004	1565

Izvor podataka : Služba za zapošljavanje HNŽ/HNK,-statistički bilteni

Tablica broj 5 : Procjena ukupnog broja stanovništva, radno sposobnog, aktivnog stanovništva i stupanj zaposlenosti i nezaposlenosti u Federaciji BiH, HNŽ/K i općini Prozor-Rama u 2014. .

Općina	Stanovništvo	Zaposlenost	Nezaposlenost	Radno sposobno stanovništvo	Aktivno stanovništvo	Stupanj zaposlenosti %	Stupanj nezaposlen. %
Federacija BiH	2.336.722	443.587	392.265	1.611.718	827.055	53,6	46,9
Ukupno HNŽ/K	224.029	48.245	33.818	150.295	79.262	60,09	41,2
Prozor-Rama	15.646	1.153	1.990	10.980	2.968	38,8	63,3

Izvor podataka : Služba za zapošljavanje HNŽ/K

Tablica broj 6: Pregled stanja i fluktuacije nezaposlenih osoba tijekom razdoblja od 01.01.2014 do 31.05.2015.god.

RAZDOBLJE	Stanje na početku mjeseca	Broj novoprijavljenih	Brisani zbog zaposlenja	Brisani ostali razlozi	Stanje na kraju mjeseca
1	2	3	4	5	6
SIJEČANJ /14	1917	49	10	21	1935
VELJAČA /14	1935	31	14	5	1949
OŽUJAK /14	1949	22	10	5	1956
TRAVANJ/14	1956	24	32	10	1938
SVIBANJ /14	1938	15	25	16	1912
LIPANJ /14	1912	18	29	13	1888
SRPANJ /14	1888	66	15	13	1926
KOLOVOZ/14	1926	42	15	7	1946
RUJAN /14	1946	42	29	13	1946
LISTOPAD /14	1946	35	11	8	1962
STUDENI /14	1962	46	9	11	1988
PROSINAC /14	1988	33	11	20	1990
SIJEČANJ /15	1990	31	10	13	1998
VELJAČA /15	1998	24	7	15	2000
OŽUJAK /15	2000	22	8	7	2007
TRAVANJ /15	2007	28	27	18	1990
SVIBANJ /15	1990	14	33	9	1962

Izvor podataka : Služba za zapošljavanje HNŽ/K,-statistički bilteni

Tablica broj 7: Statistika nezaposlenih osoba općine Prozor-Rama za period 01.01. – 31.12.2014. po stupnju stručnog obrazovanja i spolu

Razdoblje	Ukupno		Stupanj stručnog obrazovanja						
			NKV/NSS	PKV	KV	SSS	VKV	VŠS	VSS
1	2		3	4	5	6	7	8	9
Siječanj	Ukupno	1935	541	33	760	403	1	67	138
	Udio žena	984	243	10	342	261	1	50	77
VELJAČA	Ukupno	1949	544	33	764	407	2	68	131
	Udio žena	991	244	10	344	261	2	50	80
OŽUJAK	Ukupno	1956	546	33	768	407	2	67	133
	Udio žena	995	243	10	348	262	2	49	81

TRAVANJ	Ukupno	1938	541	31	770	402	1	64	129
	Udio žena	988	242	9	349	261	1	47	79
SVIBANJ	Ukupno	1912	532	31	764	394	1	61	129
	Udio žena	979	240	9	348	257	1	44	80
LIPANJ	Ukupno	1888	530	31	749	392	1	62	123
	Udio žena	966	239	9	340	255	1	46	76
SRPANJ	Ukupno	1926	533	30	770	338	2	64	129
	Udio žena	989	238	9	350	259	2	48	83
KOLOVOZ	Ukupno	1946	536	30	779	404	2	65	130
	Udio žena	1000	241	9	356	262	2	49	81
RUJAN	Ukupno	1946	533	30	784	415	1	63	120
	Udio žena	996	242	9	356	269	1	46	73
LISTOPAD	Ukupno	1962	537	30	789	417	1	62	126
	Udio žena	1007	242	9	359	271	1	45	80
STUDENI	Ukupno	1988	539	30	794	428	2	65	130
	Udio žena	1024	242	9	363	277	2	46	85
PROSINAC	Ukupno	1990	548	30	789	430	2	63	128
	Udio žena	1026	249	9	359	277	2	44	86

Izvor podataka : Služba za zapošljavanje HNŽ/HNK,-statistički bilteni

3. Prosječna neto plaća

Tablica broj 8: Prosječna neto plaća u 2014. godini

Općina	Prosječna neto plaća u KM	FBiH = 100
Prozor-Rama	862	103,5

Obrada podataka :Federalni zavod za programiranje razvoja

4. Umirovljenici

Tablica broj 9: Broj umirovljenika i iznos sredstava za mirovine u 2014. godine

Naziv općine	Vrste mirovine						Ukupno	
	Starosne		Invalidske		Obiteljske			
	Ukupno		Ukupno		Ukupno		Broj	Iznos
	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Prozor- Rama	593	213.699,63	228	67.486,10	439	123.213,01	1260	404.398,74

Izvor podataka : Federalni Zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje

Tablica broj 10: Prosječna isplaćena mirovina u 2014. godini

Naziv općine	Broj zaposl. na 1 umirovljenika	Ukupna prosječna mirovina KM	Prosječna starosna mirovina KM	Prosječna invalidska mirovina KM	Prosječna obiteljska mirovina KM
Prozor-Rama	0,9	320,95	360,37	295,99	280,67

Obrada podataka :Federalni zavod za programiranje razvoja

5. Bruto domaći proizvod, izvoz – uvoz

Način evidentiranja i za ovu grupu podataka ne odražava realno stanje u općini Prozor – Rama. Naime, u vrijednost Bruto domaćeg proizvoda, po statističkoj metodologiji, ne ulaze one vrijednosti koje se proizvedu na području općine, već one koje proizvedu poslovni subjekti registrirani na području općine. To praktično znači da se vrijednost proizvodnje električne energije u Hidroelektrani Rama ne uključuje u Bruto društveni proizvod općine Prozor – Rama već se pripisuje Mostaru jer je tu sjedište poduzeća koje podnosi izvješća o proizvodnji. Navedene metodologije iskrivljuju realnu sliku stanja i u oblasti evidentiranog BDP-a.

Tablica broj 11: Bruto domaći proizvod (GDP) u 2014. godini

Općina	Stanovništvo	GDP - u tis. KM	GDP po stanovniku u KM	GDP po stanovniku u KM - FBiH = 100
Prozor-Rama	15.646	39.468	2.395	34,4

Obrada podataka :Federalni zavod za programiranje razvoja

Korisni za ostale analize mogu biti i podaci o izvozu i uvozu općine Prozor – Rama:

Tablica 12. Vanjsko trgovinska razmjena u F BiH općini Prozor-Rama za 2014. god.

Općina	Uvoz u 000 KM	Učešće u uvozu u %	Izvoz u KM	Učešće u izvozu u %	Pokrivenost uvoza izvozom%	Saldo robne razmjene KM
1	2	3	4	5	6	7
Prozor-Rama	3.320	0,03	5.336	0,09	161,63	2.046

Obrada podataka :Federalni zavod za programiranje razvoja

6. Osnovno i srednje obrazovanje

Tablica broj 13: Osnovno obrazovanje u FBiH za općinu Prozor-Rama u 2014.god.

Naziv općine	Broj škola	Broj odjeljenja	Broj učenika	Broj nastavnika	Broj učenika na 1000 stanovnika
Prozor-Rama	18	77	1247	128	80

Obrada podataka : Federalni Zavod za programiranje razvoja

Tablica broj 14: Srednje obrazovanje u FBiH za općinu Prozor-Rama u 2014.god.

Naziv općine	Broj škola	Broj odjeljenja	Broj učenika	Broj nastavnika	Broj učenika na 1000 stanovnika
Prozor-Rama	1	18	386	38	25

Izvor podataka : Federalni Zavod za statistiku; Mjesečni statistički bilteni po županijama u FBiH

Obrada podataka : Federalni Zavod za programiranje razvoja

7. Prometna infrastruktura

Tablica broj 15: Prometna infrastruktura općine Prozor-Rama u 2014.god.

Naziv općine	Površina u km ²	Magistralni putovi	Regionalni putovi	Ukupno Magistralni + Regionalni	Lokalni putovi
1	2	3	4	5	6
Prozor-Rama	477	53	51	104	371

Izvor podataka : Federalni Zavod za statistiku

Obrada podataka : Federalni Zavod za programiranje razvoja

8. Razina razvijenosti

Tablica broj 16: Stupanj razvijenosti općine Prozor-Rama u 2014. godini

Općina	Stupanj zaposl. u %	Stupanj nezap. u %	Broj učen. OŠ+ SŠ na 1000 stan	GDP po glavi stan. u KM	Odsut stan. %	Federacija BiH = 100					Indeks razvijenosti
						Stupanj zap.	Stupanj nez.	Broj učenika na 1000 st	GDP po glavi stan	Odsut. stanov	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	9
Prozor-Rama	7,4	63,3	104	2.523	-20,8	38,8	65,0	83,7	34,4	63,8	57,1

Obrada podataka : Federalni Zavod za programiranje razvoja.

Temeljem naprijed navedenih pokazatelja sa indeksom razvijenosti (57,1), općina Prozor-Rama se ubraja u red nedovoljno razvijenih Općina u BiH s Općinama iz okruženja : Bugojno (68,7), Gornji Vakuf-Uskoplje (67,4), Konjic (63,4), Kupres (60,1)... I ovdje treba uzeti u obzir činjenicu da metodologija prikupljanja statističkih podataka nije usklađena sa stvarnim stanjima, posebno u oblasti zaposlenosti i u oblasti bruto društvenog proizvoda, što iskrivljuje i sliku o razvijenosti.

III. AKTIVNOSTI, MJERE I PROJEKTI ZA POBOLJŠANJE STANJA U OBLASTI GOSPODARSTVA U OPĆINI PROZOR - RAMA

Zbog ukupnog stanja u oblasti zaposlenosti i zapošljavanja kao i nekih njegovih trendova rasta u negativnom smislu, općina Prozor-Rama, kroz različite mjere i provedbene aktivnosti, nastoji pomoći malim i srednjim gospodarskim subjektima, prije svega zadržati postojeći broj uposlenih i poboljšati uvjete za nova zapošljavanja.

Izdvajaju se vlastita proračunska sredstva (programi poticajnih mjera u gospodarstvu i poljoprivredi, kapitalna ulaganja, edukacija i dr.), traži se i koristi sudjelovanje viših razina vlasti te domaćih i inozemnih ulagača.

Općina Prozor-Rama, kroz realizaciju utvrđenih strateških projekata, razvojnih programa i mjera na ključnim područjima (od čega su neki u fazi realizacije a neki u pripremi) očekuje značajniji razvitak gospodarskog sektora u narednom periodu i otvaranje novih radnih mjesta.

1. Strateški projekti i razvojni programi na razini općine Prozor - Rama:

- Realizacija Strategije razvoja općine Prozor-Rama 2011.-2020. godine,
- Prostorni Plan općine Prozor-Rama 2010.-2020.,
- Provođenje Regulacijskog Plana Centar Prozor, a u tijeku je izrada Regulacijskog plana za Ščit i Pograđe.
- Definiranje poslovnih zona na više lokacija i izgradnja poslovne infrastrukture,
- Poticajne mjere za investitore i poslodavce koji svojim programima i aktivnostima doprinose povećanju broja uposlenih na području općine "Program poticaja za zapošljavanje".

2. Provedbeni projekti i razvojni programi u Prozoru – Rami – u tijeku:

- Realizacija velikog projekta: „Izgradnja vodovoda za naselja obodom Ramskog jezera, rekonstrukcija i izgradnja gradske vodovodne i kanalizacijske mreže”. Projekt ima vrijednost od preko 20 milijuna KM. Veliki dio projekta je tehnički projektiran, izvršena revizija projekta, provedeni međunarodni postupci javnih nabava, odabrani izvođači, otpočeli radovi. Dio planiranih radova tek se ima tehnički projektirati. Sada su u tijeku radovi na sustavu vodosnabdijevanja na području koje obuhvaća naselja Varvara, Rumboci, Jaklići, Ripci, Podbor, Mluša, Ploča, Kovačevo polje, te grad Prozor. U fazi projektiranja su vodovodi Družinovići, Šlimac, Lapsunj, Ometala, Gmići, Borovnica, Paljike. U Prozoru se radi i izgradnja potpuno novog sustava prikupljanja fekalnih i oborinskih voda. Radi se i na izgradnji suvremenog prečistača otpadnih voda, na izgradnju puta kao prilaza budućem prečistaču, generalnoj rekonstrukciji vodocrpilišta Krupić, rekonstrukciji klorne stanice Krča, zamjeni dijela azbestno cementnog vodovoda
Sredstva za projekt osigurana su iz:
 - Kredit Europske investicijske banke odobren u visini od 4.360.000,00 €
 - Grant (nepovratna sredstva) uz kredit u visini od oko 2.500.000,00 €,
 - Sredstva proračuna općine Prozor – Rama 2014. 2015. i 2016. godini u visini od oko 6.000.000,00 KM.
- Realizacija projekata izgradnje i rekonstrukcije lokalnih putova i cesta. Tako je u pripremi početak radova na putu za naselje Matkovići, za put koji „ispod strane“ povezuje Jakliće i Rumboke, za nastavak putne mreže za Donju Vast, za uređenje lokalnih putova po Orašcu, Maglicama i Proslapu. Put za naselje Gorica također je pripremljen za nastavak izgradnje, proračunskim sredstvima ali sada uz pomoć Oružanih snaga BiH. Vršiti se ili se priprema rekonstrukcija nekoliko gradskih ulica.
- Suvremeni kružni tok koji je planiran na južnom ulazu u Prozor treba biti urađen ove godine zajedničkim sredstvima proračuna općine Prozor – Rama i Uprave za ceste FBiH.
- Izgradnja Doma za starije i nemoćne osobe,
- Izgradnja zgrade za socijalno stanovanje,
- Izgradnja zgrade Općine,
- Pripreme za izgradnju Gradske mrtvačnice
- Pripreme za izgradnju Zelene tržnice,
- Pripreme za izgradnju novog dijela Srednje škole,
- Projekti uređenja okoliša:
- Program „Prošireno prikupljanje otpada”,

- Projekt zatvaranja i sanacije općinske deponije “Duška kosa” i izgradnja sortirnice otpada i reciklažnog dvorišta,
- Projekti razvoja poljoprivrede projekt uz potporu GIZ-a,
- Proizvodnja bobičastog voća – projekt uz potporu IFAD-a,
- Potpora proizvodnji bijelog luka,
- Potpora razvoju stočarstva,
- Projekti edukacije po raznim temama,
- Projekti razvoja turizma - implementacija: Projekti prekogranične suradnje “ Od jezera do jezera” i “Staza Gospe Sinjske”
- Osnivanje Agencije za lokalni razvitak općine Prozor – Rama
- Kandidiranje općine Prozor – Rama kao općine s povoljnim poslovnim okruženjem - BFC
- Aktivnosti za aktiviranja postojećih tvorničkih kapaciteta kroz pregovore sa zainteresiranim ulagačima,
- Aktivnosti i inicijative Vijeća za konkurentnost općine Prozor– Rama: Zajednička inicijativa VK općina: Konjic, Jablanica i Prozor – Rama, usvojena u slijedećem obliku:

INICIJATIVA	POTICAJ POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI SA RAZINE ŽUPANIJE/KANTONA POTICAJ MALOM GOSPODARSTVU SA RAZINE ŽUPANIJE/KANTONA
Identificirane ključne prepreke i problemi:	- Smanjenje broja poljoprivrednih proizvođača - Neisplativost bavljenja poljoprivrednom proizvodnjom - Poskupljenje poljoprivrednih proizvoda - Smanjena mogućnost razvoja poljoprivrede - Smanjenje zaposlenosti u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambeno-prerađivačkoj proizvodnji - Odlazak, posebno mlađe populacije iz ruralnih područja općina unutar HNŽ/K zbog nemogućnosti osiguranja egzistencije od bavljenja poljoprivredom, - Smanjenje zaposlenosti u malom gospodarstvu - Smanjenje konkurentnosti malog gospodarstva - Smanjenje broja malih i srednjih poduzeća - Smanjenje ulaganja u istraživanje i razvoj i tehnološko zaostajanje - Nemogućnost podržavanja poduzetništva ciljnih grupa (poduzetništvo žena, poduzetništvo mladih, poduzetništvo invalidnih osoba) - Velika nezaposlenost mladih i odlazak mladih obrazovanih ljudi iz zemlje - Smanjenje broja tradicionalnih i starih zanata i obrta - Otežani pristupi izvorima financiranja, posebno za poduzetnike početnike.
Mogući uzroci problema:	- Izostanak osiguranja novčanih potpora predviđenih člankom 2. Zakona o novčanim potporama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambeno-prerađivačkoj proizvodnji donesenog od strane Skupštine HNŽ/K na sjednici održanoj 15.1.2013.god. - Izostanak provedbe članka 4. stavak 1. i 2. Zakona o novčanim potporama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambeno-prerađivačkoj proizvodnji, čijim odredbama je propisano „da se sredstva za novčane potpore osiguravaju u Proračunu HNŽ/K za svaku proračunsku godinu” te da je visina tih sredstava „od 1 do 6% iznosa planiranih poreznih prihoda u tekućoj godini u Proračunu HNŽ/K”. - Izostanak osiguranja novčanih potpora predviđenih odredbama <u>Zakona o poticaju razvoja malog gospodarstva i zaštiti tradicionalnih djelatnosti (obrta) ("Sl. novine HNK", broj 4/10, 1/13)</u>

	- Izostanak provedbe članka 10. stavak 1. i 2. Zakona o poticaju razvoja malog gospodarstva i zaštiti tradicionalnih djelatnosti (obrta), čijim odredbama je propisano „da se sredstva za novčane potpore osiguravaju u Proračunu HNŽ/K za svaku kalendarsku godinu“ te da je visina tih sredstava „od 1 do 6% iznosa planiranih poreznih prihoda u tekućoj godini u Proračunu HNŽ/K”. - Izostanak provedbe mjera za postizanje strateških ciljeva „konkurentnost“ i „zapošljavanje“ iz Programa razvoja malog gospodarstva HNŽ/K 2011.-2015. kojima se predviđa (su)financiranje iz Proračuna HNŽ/K. - Izostanak implementacije godišnjih planova, kojima Vlada HNŽ/K na prijedlog Ministarstva gospodarstva, utvrđuje prioritete poticaja sukladno raspoloživim sredstvima.
Moguća rješenja problema:	- U skladu sa odredbama članka 4. stavak 3. Zakona o novčanim potporama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambeno-prerađivačkoj proizvodnji Vlada HNŽ/K će, na prijedlog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede HNŽ/K usvojiti Program utroška novčanih sredstava za novčane potpore u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambeno- prerađivačkoj proizvodnji (Program potpora) te za proračunsku godinu 2015. I naredne godine, sukladno raspoloživim sredstvima u Proračunu županije, osigurati u Proračunu sredstva za poticaj poljoprivrede i raspisati javni poziv za dodjelu navedenih sredstava. - U Programu potpore jasno treba naznačiti koja će se proizvodnja poticati za 2015. godinu i u kojem novčanom iznosu (biljna proizvodnja, animalna proizvodnja, organska proizvodnja, kapitalno-investicijska ulaganja i ruralni razvoj, ostale vrste potpora) u skladu sa odredbama članaka 20., 21. i 22. Zakona o novčanim potporama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambeno-prerađivačkoj proizvodnji. - U skladu sa odredbama članka 10. stavak 1. i 2. Zakona o poticaju razvoja malog gospodarstva i zaštiti tradicionalnih djelatnosti (obrta) te u skladu sa mjerama iz Programa razvoja malog gospodarstva HNŽ/K 2011.-2015. kojima se predviđa (su)financiranje iz Proračuna HNŽ/K te u skladu sa raspoloživim sredstvima u Proračunu HNŽ/K za proračunsku godinu 2015. i naredne godine, potrebno je osigurati u Proračunu sredstva za poticanje malog gospodarstva i raspisati javni poziv za dodjelu navedenih sredstava. -Potrebno je naglasiti da se pro-aktivnim stavom Vlade HNŽ/K i ministarstava nadležnih za provedbu ovih inicijativa osiguravaju pretpostavke da se i donatori aktivni na području HNŽ/K još aktivnije uključe u podršku pružanja tehničke pomoći na provedbi aktivnosti na realizaciji usvojenih zakonskih i strateških dokumenata. Implementacija strateških aktivnosti u praksi dovesti će do bolje koordinacije i vertikalne integracije implementacije strateških inicijativa između raznih aktera (HNŽ/K, općina, vijeća za konkurentnost) i samim tim, putem dobre međusobne koordinacije, stvoriti će se podloga za uspješnu suradnju donatora sa svim spomenutim akterima i primjenu sistema tzv. „pametnih potpora” (<i>smart subsidies</i>)
Bitni akteri koji se moraju uključiti u rješavanje inicijative:	- Vlada HNŽ/K županije - Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede HNŽ/K -Ministarstvo gospodarstva HNŽ/K - Skupština HNŽ/K -Vijeće za konkurentnost HNŽ/K
Očekivana uloga Vijeća za konkurentnost:	- Sva tri Vijeća za konkurentnost (Općina Konjic, Jablanica i Prozor-Rama) će podržati inicijativu koja je u potpunosti u skladu sa odredbama Zakona o novčanim potporama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambeno-prerađivačkoj

	proizvodnji te Zakona o poticanju razvitka malog gospodarstva i zaštiti tradicionalnih djelatnosti (obrta) te će uputiti inicijativu na usvajanje općinskim vijećima. Po usvajanju Inicijative od strane općinskih vijeća 3 općine, sva tri Vijeća za konkurentnost će se zajedničkim dopisom obratiti Vijeću za konkurentnost HNŽ/K, Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede te Ministarstvu gospodarstva HNŽ/K sa zajedničkom platformom da se u Proračunu za 2015. godinu osiguraju novčana sredstva za poticaj poljoprivrede i raspiše javni poziv u skladu sa Zakonom. - Za ovu inicijativu Vijeća za konkurentnost mogu zatražiti i potporu poljoprivrednih udruga i poljoprivrednih proizvođača u svojim općinama.
Očekivana uloga općinske uprave:	-Uputiti zajednički dopis (sve tri općine) prema Vladi HNŽ/K, -Pravovremeno organizirati sastanak sa ministrom u Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Ministarstvu gospodarstva gdje će se argumentirano inzistirati na dosljednoj provedbi odredbi Zakona o novčanim potporama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambeno-prerađivačkoj proizvodnji te Zakona o poticaju razvoja malog gospodarstva i zaštiti tradicionalnih djelatnosti (obrta).
Vremenski okvir u kojemu se problem može riješiti:	- Do 10 mjeseci
Očekivani rezultat i mogući pozitivni efekti rješavanja problema:	- Razvoj poljoprivrede u ruralnim područjima sve tri općine - Povećanje zaposlenosti - Opstanak postojećih poljoprivrednih proizvoda i razvoj novih - Otvaranje novih kapaciteta - Unapređenje komercijalne poljoprivredne i prehrambeno-prerađivačke proizvodnje - Zaustavljanje negativnih trendova depopulacije -Poboljšanje uvjeta za stvaranje novih i razvoj postojećih mikro, malih i srednjih poduzeća i obrta (MSP) -Povećanje konkurentnosti (jačanje konkurentske sposobnosti) malog gospodarstva - Smanjivanje dugoročne i strukturne nezaposlenosti - Poboljšanje poslovnog okruženja -Zaustavljanje negativnih trendova odlaska mladih obrazovanih ljudi iz zemlje -Povećano ulaganje u istraživanje, razvoj i nove tehnologije -Razvoj klusterskih inicijativa -Lakši pristup izvorima financiranja, posebno za poduzetnike početnike -Očuvanje tradicionalnih i starih zanata i obrta.

3. Projekti, programi i provedbene aktivnosti za naredni period:

- Nastavak realizacije svih ranije započetih projekata
- Kreiranje i realizacija novih infrastrukturnih projekata koji će popraviti uvjete za poduzetničke projekte i popravljati opći izgled i ugled Prozora - Rama
- Pribavljanje sredstava kroz sudske sporove kojima je cilj pravičnije uvažavanje općine Prozor – Rama: spor protiv Elektroprivrede HZ HB vrijedan oko 9 milijuna KM, spor protiv Elektroprivrede BiH vrijedan oko 6 milijuna KM,
- Davanje potpore razvojnim projektima lokalnih poduzetnika i projektima drugih potencijalnih investitora sa ciljem povećanog zapošljavanja u općini Prozor – Rama,

- Nastavak aktivnosti na uređenju poslovnih zona i zona turizma,
- Nastavak aktivnosti na promociji općine Prozor – Rama sa povoljnim poslovnim okruženjem i dobivanje BFC sertifikata, sa ciljem daljeg privlačenja investitora i povećanog zapošljavanja,
- Nastavak aktivnosti oko provedbe zajedničke Inicijative Lokalnih vijeća za konkurentnost općina Prozor – Rama, Jablanica i Konjic oko poticanja malog i srednjeg poduzetništva i sa razine hercegovačko neretvanske županije/ kantona.

IV. ZAKLJUČAK

Iznimno loš status koji Bosna i Hercegovina u poslovnom svijetu ima u pogledu konkurentnosti gospodarstva, pokrivenost uvoza izvozom, zaposlenosti i nezaposlenosti, odražava se i na sve jedinice lokalne samouprave pa i na općinu Prozor – Rama.

Brojni projekti i mjere koji se provode ili se planiraju provesti u ovoj općini pridonijeti će poboljšanju statusa ove općine unutar BiH. Sve navedene mjere i projekti usklađeni su sa mjerama i projektima koji su predviđeni Strategijom razvoja općine Prozor – Rama 2011. – 2020. godina.

Također, brojni kontakti i razgovori sa potencijalnim investitorima moraju dati i efekte povećanog zapošljavanja.

Zato je opredjeljenje nastavka započetih i pokretanje novih projekta ispravno opredjeljenje koje treba biti podržano od svih sudionika javnog života u općini Prozor – Rama, pa i svih žitelja ove općine.

Služba za razvoj, poduzetništvo, obrt i financije
Josip Juričić; Rukovoditelj službe